

GUDSTJÄNST I PRÄSTS FRÅNVARO

Introduktion

Firandet av eukaristin eller mässan är centrum i Kyrkans och varje församlings liv. Genom att samlas och under lovsång och bön lyssna till Guds ord och fira eukaristins offer byggs Kyrkan ständigt upp och manifesteras som Kristi kropp och Guds folk. I enlighet med Kyrkans universella tradition hör söndagens firande av eukaristin till det mest grundläggande i Kyrkans liv. Utan firandet av den kan varken Kyrkan i stort eller den lokala församlingen tänkas. Eukaristifirandet måste ledas av en präst.

Ibland inträffar det att ingen söndagsmessa kan firas och att det inte är möjligt för församlingen eller ordenskommunitetens medlemmar att uppsöka en närbelägen kyrka där eukaristin firas. Denna situation är extraordinär och utgör alltid ett temporärt nödläge. Även i den situationen bör emellertid den lokala församlingen ges möjlighet att samlas på söndagen. Eftersom ingen präst är närvarande kan ingen predikan hållas, och eukaristins måltid och offer kan inte firas. Men man kan ändå samlas, lyssna till bibeltexterna för innevarande dag under kyrkoåret, lovsjunga och be. I den mån stiftets biskop finner det lämpligt och det finns en kommunionutdelare med utbildning och biskopens uppdrag, kan även kommunionen utdelas vid en sådan gudstjänst. Det är emellertid inte självklart att en sådan söndagsgudstjänst skall innehålla utdelning av kommunionen, som egentligen hör omedelbart samman med själva firandet av eukaristin.

Denna form av gudstjänst kallas här »söndagsgudstjänst i prästs frånvaro«. Sådana gudstjänster skall alltid betraktas som en nödlösning, som skall väcka och inte försvaga deltagarnas längtan efter mässan. Så snart en präst – om så en präst på tillfälligt besök – är närvarande skall mässan firas.

En söndagsgudstjänst i prästs frånvaro kan antingen gestaltas som en Ordets gudstjänst – se ordningarna nedan – eller ta formen av en tidebön, företrädesvis laudes eller vesper i vilken man infogar söndagens läsningar. Om gudstjänsten firas som en Ordets gudstjänst, skall den utformas i enlighet med ordningen nedan.

Gudstjänstansvarig

Ingen deltagare i en gudstjänst där endast lekman deltar utgör gudstjänstens egentliga ledare. Uppgifterna i gudstjänsten skall fördelas på flera olika personer, så att inte missförståndet kan uppstå att en lekman ersätter prästen i dennes uppgift som ledare av Kyrkans offentliga gudstjänst. Ansvaret för att organisera och leda gudstjänsten tillkommer, under kyrkoherdens överinseende, dem som har biskopens formella uppdrag att vara kommunionutdelare. Om en diakon kan medverka är det honom det tillkommer att leda gudstjänsten. Han leder då församlingens bön, förkunnar evangeliet, håller predikan och delar ut kommunionen.

Gudstjänst på söndagar

En söndagsgudstjänst i prästs frånvaro måste också ha en markant annor-

lunda ordning och utformning än mässan. Den får inte gestaltas så att den kan förväxlas med mässan, och den skall inte ha några inslag som är typiskt för mässan. Den får till exempel inte utformas så att man firar en hel mäsas och enbart utelämnar predikan och den eukaristiska bönen.

Gudstjänst på vardagar

Vardagsgudstjänster i prästs frånvaro med utdelning av den heliga kommunionen skall inte förekomma annat än i undantagsfall. »Stiftets biskop, som exklusivt beslutar om sådana frågor, [skall] inte utan vidare ge tillstånd till att sådana gudstjänster hålls på vardagar, i synnerhet inte gudstjänster med utdelning av den heliga kommunionen. Så skall särskilt inte ske på platser där det är möjligt eller skulle vara möjligt att fira mässan föregående eller kommande söndag.« Det får framför allt inte ske som en normal ersättning för vardagsmässan.

Denna regel gäller för både församlingar och ordenskommuniteter. Det är önskvärt att mässan firas även på vardagar, men vardagsmässan får alltså inte annat än i undantagsfall ersättas av gudstjänst i prästs frånvaro med utdelning av kommunionen, om församlingen eller kommuniteten i fråga har tillfälle att fira mässan på söndagen. Om det finns starka skäl, kan biskopen ge tillstånd till firande av en ordets gudstjänst i prästs frånvaro på vardagar. Normalt bör dock vardagsgudstjänster i prästs frånvaro ha tidebörens form. När tidebönen utgörs av laudes eller vesper kan om man så vill ge den en fyligare utformning med någon av mässans läsningar för innevarande dag i stället för den förutsedda korta läsningen. Om biskopen i något fall gett tillstånd till utdelning av kommunionen på vardagar, kan även kommunionutdelningen äga rum i anslutning till laudes eller vesper.

Gudstjänstens innehåll

Följande kortfattade beskrivning av gudstjänstens innehåll skall uppfattas som komplettering och förtydligande av vad som framgår av själva gudstjänstordningen nedan.

»Om en diakon leder gudstjänsten, uppträder han vid hälsningarna, bönerna, evangelieläsningen, predikan, kommunionutdelningen och gudstjänstens avslutning så som det tillkommer honom i kraft av hans ämbete. Han bär den liturgiska dräkt som motsvarar hans ämbete (alba och stola, eventuellt också dalmatika) och sitter på prästens stol.«

»En lekman som leder gudstjänsten uppträder som en bland många likar, dvs. så som i tidebönen när den hålls utan vigd ämbetsbärare [...] Han/hon får inte använda de speciella ord som tillkommer präst eller diakon, t.ex. salutationer – särskilt 'Herren vare med er' – eller utsändningen i gudstjänstens slut. [...] Lekmannen [man eller kvinna] skall bära kläder som inte är opassande för den uppgift som han/hon utför, eventuellt en klädnad som är föreskriven av biskopen.« Som regel bär man en diskret och värdad civil klädsel som inte drar uppmärksamheten från uppgiften – alltså varken alltför vardaglig eller alltför elegant.

Gudstjänsten innehåller följande element:

1. Inledning

Denna inledning skiljer sig från mässans inledning. Man läser syndabekännelsen men sjunger/läser inte Kyrie eller Gloria. Man ber dagens kollektbön ur missalet.

2. Ordets gudstjänst

Denna del av gudstjänsten består av dagens läsningar, en kort stunds tystnad för meditation och bön samt trosbekännelsen och Kyrkans allmänna förbön. Om gudstjänsten inte leds av en diakon, bortfaller Halleluja och hälsningen före evangeliet. Om gudstjänsten leds av en diakon, håller denne predikan. Om gudstjänsten inte leds av en diakon, hålls ingen predikan. Någon av deltagarna kan dock som inledning till den tysta meditationen läsa en kortare betraktelse eller annan text av t.ex. kyrkofäderna, helgonen eller Kyrkans biskopar som belyser någon av dagens läsningar.

3. Lovprisning

För att kommunionen skall bli mottagen i en anda av tacksägelse och tillbedjan knäböjer man inför Sakramentet, som - under tystnad - hämtats från tabernaklet, och ber och lovprisar i form av en psaltarpsalm eller annan psalm eller en litanieartad bön. Kommunionutdelaren knäböjer framför altaret i samma riktning som de övriga. Lovprisningen skall inte likna den eukaristiska bönen, och man får här inte använda t.ex. prefationerna ur missalet - detta för att varje möjlighet till förväxling med mässan skall undvikas.

4. Kommunion

För utdelandet av kommunionen gäller de föreskrifter som finns för utdelande av kommunionen och vördande av eukaristin utanför mässans ram i det romerska ritualet. Om det är möjligt skall man använda bröd som konsekreterats samma dag i en mässa på annat håll och som hämtats därifrån av diakon eller en kommunionutdelare och placerats i tabernaklet i den egna kyrkan.

Man ber Herrens bön. En fridshälsning kan utväxlas. Därefter utdelas den heliga kommunionen. Man ber inte O Guds lamm, däremot »Herre, jag är icke värdig«. Under kommunionen förekommer ingen kommunionssång. Efter kommunionen kan man däremot sjunga en gemensam sång. Man ber en avslutande bön.

5. Avslutning

Innan församlingen skiljs åt kan kungörelser som gäller församlinglivet göras. Om inte gudstjänsten leds av en diakon, avslutar man gudstjänsten på samma sätt som laudes och vesper.

GUDSTJÄNSTORDNING

A. GUDSTJÄNST SOM LEDS AV EN DIAKON

INLEDNING

Gudstjänsten kan inledas med att man sjunger en psalm. Diakonen hälsar församlingen:

- D. I Faderns ✠ och Sonens och den helige Andes namn.
 F. Amen.
 D. Herren vare med er.
 F. Och med din ande.

Därefter kan han med några ord leda in i dagens gudstjänst och ämne(n). Efter en kort stunds tystnad ber man syndabekännelsen:

- A. Jag bekänner inför Gud allsmäktig
 och er alla
 att jag har syndat i tankar och ord,
 gärningar och underlåtelse.
 Detta är min skuld, min skuld, min stora skuld.
 Därför ber jag den saliga jungfrun Maria,
 Guds änglar och helgon och er alla
 att be för mig till Herren, vår Gud.

- D. Gud allsmäktig förlåte oss våra synder
 i sin stora barmhärtighet
 och före oss till det eviga livet.
 F. Amen.

Så ber diakonen dagens kollektbön:

- D. Låt oss bedja.
 - Tyst bön
 - Dagens kollektbön
 F. Amen.

ORDETS GUDSTJÄNST

Första läsningen

Dagens första läsning läses av någon av deltagarna på samma sätt som i mässan. Den avslutas så:

L. Så lyder Herrens ord.

F. Gud, vi tackar dig.

Responsoriepsalm

Dagens responsoriepsalm utförs på samma sätt som i mässan: den sjungs av en kantor (med eller utan församlingsomkvåde) eller läses av någon av deltagarna (med eller utan församlingsomkvåde).

Andra läsningen

Dagens andra läsning läses av någon av deltagarna på samma sätt som den första läsningen.

Halleluja/Lovsång

Man kan sjunga Halleluja eller, under fastetiden, motsvarande lovsång på samma sätt som i mässan, med dagens vers.

Evangelium

Diakonen läser dagens evangelium:

D. Herren vare med er.

F. Och med din ande.

D. Det heliga evangeliet enligt N.

F. Ära vare dig, Herre.
– Evangeliet

D. Så lyder det heliga evangeliet.

F. Lovad vare du, Kristus.

Predikan

Predikan hålls av diakonen.

Efter läsningarna och predikan håller man en stunds tystnad för meditation och bön över Guds ord.

Trosbekännelsen

På söndagar och högtider läses eller sjungs trosbekännelsen av alla (s. 447).

Kyrkans allmänna förbön

Den allmänna förbönen bör inte vara alltför kort utan skall ge rikligt tillfälle för församlingen att be uppriktigt och andaktsfullt. Man ber i följande ordning:

- för Kyrkan och den egna församlingen,
- för samhället,
- för de nödlidande,
- för de avlidna.

Alla kan stämma in i bönen med ett bönerop, t.ex. »Herre, förbarma dig« eller »Herre, hör vår bön«.

Diakonen inleder bönen med en uppmaning till gemensam bön. Därefter uttalas själva böneämnen antingen av honom själv eller någon eller några av de andra deltagarna.

Om kommunionen inte skall utdelas i gudstjänsten, utmynnar förbönen i Herrens bön. Därefter följer omedelbart gudstjänstens avslutning.

Diakonen kan som inledning till Herrens bön säga:

Låt oss nu alla bedja så
som vår Herre Jesus Kristus själv har lärt oss:
eller: Låt oss avsluta vår bön
med att be som Herren själv har lärt oss:

- A. Fader vår, som är i himmelen.
Helgat varde ditt namn.
Tillkomme ditt rike.
Ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden.
Vårt dagliga bröd giv oss i dag.
Och förlåt oss våra skulder,
såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro.
Och inled oss icke i frestelse,
utan fräls oss ifrån ondo.
Ty riket är ditt
och makten och härligheten
i evighet. Amen.

Om Ordets liturgi omedelbart följs av utdelning av den heliga kommunionen, beds Herrens bön i stället före kommunionen. Förbönen avrundas då med en annan kort bön eller lovprisning, t.ex. följande:

- D. Om allt detta ber vi dig, Fader,
genom din Son Jesus Kristus, vår Herre.

eller:

Du som hör vår bön
och ger oss vad vi bäst behöver,
din är äran genom Jesus Kristus,

i den helige Ande,
nu och alltid och i evighet.

A. Amen.

Om kommunionen inte skall delas ut, följer nu gudstjänstens avslutning.

KOMMUNION

Diakonen går till tabernaklet, knäböjer, tar fram Sakramentet och placerar det på corporalet på altaret.

Lovprisning

Alla knäböjer inför Sakramentet. Man läser eller sjunger en psaltarsalm eller en annan psalm eller ber en litanieartad bön, t.ex. litanian till Jesus i det Allraheligaste Sakramentet (s. 304), som leds av diakonen eller någon annan av deltagarna. Därefter ber man Herrens bön.

Herrens bön

Diakonen kan som inledning till Herrens bön säga:

På Herrens bud och vägleda av hans ord
vågar vi säga:
eller: Låt oss nu alla bedja så
som vår Herre Jesus Kristus själv har lärt oss:

- A. Fader vår, som är i himmelen.
Helgat varde ditt namn.
Tillkomme ditt rike.
Ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden.
Vårt dagliga bröd giv oss i dag.
Och förlåt oss våra skulder,
såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro.
Och inled oss icke i frestelse,
utan fräls oss ifrån ondo.
Ty riket är ditt
och makten och härligheten
i evighet. Amen.

Kommunion

Diakonen lyfter locket av ciboriet, knäböjer inför Sakramentet och säger därefter:

- D Se Guds lamm,
som borttager världens synder.
A. Herre, jag är icke värdig
att du går in under mitt tak,
men säg blott ett ord,
så blir jag helad.

Kommunionen utdelas under tystnad. Efter kommunionen placeras Sakramentet åter i tabernaklet.

Efter kommunionen

Efter kommunionen håller man en stunds tystnad. Därefter kan man sjunga en psalm. Så ber man dagens slutbön enligt missalet (om denna inte förutsätter att mässan firats) eller följande bön:

- D Jesus Kristus, vår Herre och Gud,
i detta underbara Sakrament
har du lämnat oss en åminnelse av ditt lidande.
Låt oss med sådan vördnad
fira din kropps och ditt blods mysterier,
att vi ständigt får erfara din återlösnings frukter i vårt liv.
Du som med Fadern och den helige Ande
lever och råder i evigheters evighet.
F Amen.

AVSLUTNING

Eventuella kungörelser kan göras. Därefter uttalar diakonen välsignelsen och utsändningen på samma sätt som i mässan:

- D Herren vare med er.
F Och med din ande.
D Välsigne er Gud allsmäktig,
Fadern ✠ och Sonen och den helige Ande.
F Amen.
D Gå i Herrens frid.
F Gud, vi tackar dig.

B. GUDSTJÄNST SOM INTE LEDS AV EN DIAKON

INLEDNING

Gudstjänsten kan inledas med att man sjunger en psalm. Därefter säger en av deltagarna:

L I Faderns ✠ och Sonens och den helige Andes namn.
F Amen.

Han/hon kan därefter med några korta ord leda in i dagens gudstjänst och ämne(n). Introduktionen skall inte ha karaktären av predikan eller meditation över dagens texter utan enbart syfta till att församlingen uppmärksamt lyssnar till Guds ord, som strax skall läsas. Därefter kan han med några ord leda in i dagens gudstjänst och ämne(n). Efter en kort stunds tystnad ber man syndabekännelsen:

A. Jag bekänner inför Gud allsmäktig
och er alla
att jag har syndat i tankar och ord,
gärningar och underlåtelse.
Detta är min skuld, min skuld, min stora skuld.
Därför ber jag den saliga jungfrun Maria,
Guds änglar och helgon och er alla
att be för mig till Herren, vår Gud.

L. Gud allsmäktig förlåte oss våra synder
i sin stora barmhärtighet
och före oss till det eviga livet.

F. Amen.

Så ber någon av deltagarna dagens kollektbön:

L. Låt oss bedja.
- Tyst bön
- Dagens kollektbön
F Amen.

ORDETS GUDSTJÄNST

Första läsningen

Dagens första läsning läses av någon av deltagarna på samma sätt som i mässon. Den avslutas så:

Gudstjänst i prästs frånvaro

L. Så lyder Herrens ord.
F. Gud, vi tackar dig.

Responsoriepsalm

Dagens responsoriepsalm utförs på samma sätt som i mässon: den sjungs av en kantor (med eller utan församlingsomkväde) eller läses av någon av deltagarna (med eller utan församlingsomkväde).

Andra läsningen

Dagens andra läsning läses av någon av deltagarna på samma sätt som den första läsningen.

Evangelium

Halleluja eller, under fastetiden, motsvarande lovsång bortfaller. Någon av deltagarna läser dagens evangelium:

L. Det heliga evangeliet enligt N.
F. Ära vare dig, Herre.
- Evangeliet
L. Så lyder det heliga evangeliet.
F. Lovad vare du, Kristus.

Efter läsningarna håller man en stunds tystnad för meditation och bön över Guds ord.

Trosbekännelsen

På söndagar och högtider läses eller sjungs trosbekännelsen av alla (s. 447).

Kyrkans allmänna förbön

Den allmänna förbönen bör inte vara alltför kort utan skall ge rikligt tillfälle för församlingen att be uppriktigt och andaktsfullt. Man ber i följande ordning:

- för Kyrkan och den egna församlingen,
- för samhället,
- för de nödlidande,
- för de avlidna.

Alla kan stämma in i bönen med ett bönerop, t.ex. »Herre, förbarma dig« eller »Herre, hör vår bön«.

Om kommunionen inte skall utdelas i gudstjänsten, utmynnar förbö-
nen i Herrens bön. Därefter följer omedelbart gudstjänstens avslutning.

Som inledning till Herrens bön kan någon av deltagarna säga:

Låt oss nu alla bedja så
som vår Herre Jesus Kristus själv har lärt oss:
eller: Låt oss avsluta vår bön
med att be som Herren själv har lärt oss:

- A. Fader vår, som är i himmelen.
Helgat varde ditt namn.
Tillkomme ditt rike.
Ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden.
Vårt dagliga bröd giv oss i dag.
Och förlåt oss våra skulder,
såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro.
Och inled oss icke i frestelse,
utan fräls oss ifrån ondo.
Ty riket är ditt
och makten och härligheten
i evighet. Amen.

Om Ordets liturgi omedelbart följs av utdelning av den heliga kommunionen, beds Herrens bön i stället före kommunionen. Förbönen avrundas då med en annan kort bön eller lovprisning, t.ex. följande:

- L. Om allt detta ber vi dig, Fader,
genom din Son Jesus Kristus, vår Herre.
eller: Du som hör vår bön
och ger oss vad vi bäst behöver,
din är äran genom Jesus Kristus,
i den helige Ande,
nu och alltid och i evighet.
A. Amen.

Om kommunionen inte skall delas ut, följer nu gudstjänstens avslutning.

KOMMUNION

Den som har biskopens uppdrag att dela ut kommunionen går till tabernaklet, knäböjer, tar fram Sakramentet och placerar det på corporalet på altaret.

Lovprisning

Alla knäböjer inför Sakramentet. Man läser eller sjunger en psaltarpsalm eller en annan psalm eller ber en litanieartad bön, t.ex. litanian till Jesus i det Allraheligaste Sakramentet (s. 304), som leds av någon annan av deltagarna. Därefter ber man Herrens bön.

Herrens bön

Kommunionutdelaren kan som inledning till Herrens bön säga:

På Herrens bud och vägleda av hans ord
vågar vi säga:
eller: Låt oss nu alla bedja så
som vår Herre Jesus Kristus själv har lärt oss:

- A. Fader vår, som är i himmelen.
Helgat varde ditt namn.
Tillkomme ditt rike.
Ske din vilja, såsom i himmelen, så ock på jorden.
Vårt dagliga bröd giv oss i dag.
Och förlåt oss våra skulder,
såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro.
Och inled oss icke i frestelse,
utan fräls oss ifrån ondo.
Ty riket är ditt
och makten och härligheten
i evighet. Amen.

Kommunion

Kommunionutdelaren lyfter locket av ciboriet, knäböjer inför Sakramentet och säger därefter:

- L. Se Guds lamm,
som borttager världens synder.
A. Herre, jag är icke värdig
att du går in under mitt tak,
men säg blott ett ord,
så blir jag helad.

Kommunionen utdelas under tystnad. Efter kommunionen placeras Sakramentet åter i tabernaklet.

Efter kommunionen

Efter kommunionen håller man en stunds tystnad. Därefter kan man sjunga en psalm. Så beds dagens slutbön enligt missalet (om denna inte förutsätter att mässan firats) eller följande bön av någon av deltagarna:

- L. Jesus Kristus, vår Herre och Gud,
i detta underbara Sakrament
har du lämnat oss en åminnelse av ditt lidande.
Låt oss med sådan vördnad
fira din kropps och ditt blods mysterier,
att vi ständigt får erfara din återlösnings frukter i vårt liv.
Du som med Fadern och den helige Ande
lever och råder i evigheters evighet.
- F. Amen.

AVSLUTNING

Eventuella kungörelser kan göras. Till sist säger någon av deltagarna:

- L. Herren välsigne oss
och bevara oss från allt ont
och före oss till det eviga livet.
- F. Amen.

ORDNING FÖR SJUKKOMMUNION**Inledning**

Kommunionutdelaren hälsar den sjuke och övriga närvarande med orden:

- Ku. I Faderns ✠ och Sonens och den helige Andes namn.
F. Amen.

Frid vare över detta hus och alla som bor häri.

På ett bord, från vilket alla ovidkommande föremål avlägsnats, skall två levande ljus, ett krucifix samt en vit duk placeras. Kommunionutdelaren lägger pyxis med Sakramentet på duken. Därefter inbjuder han/hon till en kort stunds tillbedjan av Sakramentet. Han/hon säger därefter, som inledning till botakten:

Låt oss besinna oss och bekänna våra synder,
så att vi blir väl beredda
att fira denna heliga handling.

Kort tystnad. Därefter ber alla närvarande syndabekännelsen.

- A. Jag bekänner inför Gud allsmäktig och er alla
att jag har syndat i tankar och ord,
gärningar och underlåtelse.
Detta är min skuld, min stora skuld.
Därför ber jag den saliga Jungfrun Maria,
Guds änglar och helgon och er alla
att be för mig till Herren, vår Gud.

- Ku. Gud allsmäktig förlåte oss våra synder
i sin stora barmhärtighet
och före oss till det eviga livet.

- A. Amen.

eller:

- Ku. Du som blev sänd att hela och frälsa
dem som har ett förkrossat hjärta:

- Herre, förbarma dig.
A. Herre, förbarma dig.